

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเคลื่อนไหวเพื่อเชื่อมกันเป็น “โลกใบเดียว” ของนานาประเทศ เป็นกระแสที่ก่อตัวสูงขึ้นตามสภาพการพัฒนาการของเทคโนโลยี การสื่อสารและความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร กระแสดังกล่าวเป็นไปตามการคาดการณ์และการวิเคราะห์ของอัลวิน ทอฟเฟอร์ (Alvin Toffler) นักเขียนระดับโลก ซึ่งได้วิเคราะห์สถานการณ์ในอดีต ปัจจุบันและอนาคตไว้ในหนังสือคลื่นลูกที่สาม (The Third Wave) คือ จากคลื่นลูกที่หนึ่ง สังคมเกษตรกรรมที่เริ่มเมื่อประมาณ 8,000 ปี ก่อนคริสตกาล มาสู่คลื่นลูกที่สอง สังคมอุตสาหกรรม และคลื่นลูกที่สาม สังคมแห่งยุคเทคโนโลยี (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539 : 22) ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงของระบบโลกทำให้สังคมไทยได้รับผลกระทบ ดังจะเห็นได้จากที่ในอดีตเป็นสังคมที่พึ่งตนเองอยู่อย่างพอเพียงในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันกับธรรมชาติ มีความสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติทั้งใกล้และไกล มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เห็นปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนและความจำเป็นแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน แบบ “ที่เขาทิเรา” จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วช่วง 40 ปี ที่ผ่านมามีการพัฒนาตามกระแสหลัก โดยทำให้ประเทศทันสมัย (Modernization) รัฐบาลสนับสนุนให้เกษตรกรในชนบทปลูกพืชเชิงเดี่ยวให้เลี้ยงสัตว์ ให้ลงทุนเป็นจำนวนมากเพื่อหวังผลตอบแทนและกำไรมาก ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ หรือเรียกอีกอย่างว่านโยบายการพัฒนาประเทศแบบ “พุงนี้รวบ” จากนโยบายดังกล่าว ทำให้หลายอย่างดีขึ้น สะดวกสบายขึ้น (เสรี พงศ์พิศ, 2544 : 5)

ผลจากการพัฒนาประเทศตามกระแสดังกล่าว ที่ดำเนินการมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-8 พบว่า การพัฒนาที่แล้วมานั้น “ล้มเหลวไม่ยั่งยืน” ดังจะเห็นได้จากเป็นคุณภาพชีวิตของเกษตรกรเลวลง เป็นหนี้ ชุมชนอ่อนแอและล่มสลาย ครอบครัวแบ่งแยกไปคนละทิศละทาง ทุกคนดิ้นรนหาทางรอดเพื่อหลุดพ้นจากหนี้สิน ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข ระบบการปกครองและการพัฒนา สอนให้คนดูถูกพ่อแม่ของตนเองเพราะเรียนจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดูถูกภูมิปัญญาท้องถิ่น เอาปริญญาเป็นตัววัดความรู้และในที่สุดความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงได้หายไปจากชนบทไทย จากปรากฏการณ์และประสบการณ์เหล่านี้สรุปได้ว่าสิ่งที่เกษตรกรและชาวชนบทไทยต้องการ คือ

เอาความเชื่อมั่นคืนมา เอาความสัมพันธ์กลับคืนมา การจัดการใหม่ และ เรียนรู้ใหม่ (เสรี พงศ์พิศ. 2544 : 1-12)

ทางออกในการแก้ปัญหาข้างต้น ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) คือ การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการเชิงพื้นที่ในมิติใหม่ที่จะปรับปรุงโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองให้เข้าสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยอาศัยยุทธศาสตร์ การดำเนินการตามหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ยึดคนในพื้นที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม ที่อาศัยความเข้มแข็งของชุมชนฐานรากทั้งในชนบทและชุมชนเมือง เป็นพื้นฐานให้คนส่วนใหญ่ของประเทศมีพลัง เพิ่มขีดความสามารถด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้ (ชาชีวะวัฒน์ ศรีแก้ว. 2544 : 62) จากแนวทางนี้รัฐบาลไทยภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร จึงมีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งทุน ในการส่งเสริมอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย สร้างเสริมการพึ่งตนเอง และสร้าง กระบวนการจัดการที่เป็นระบบและการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการด้านการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จังหวัดร้อยเอ็ดได้ดำเนินการจัดการตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองตามนโยบาย ของรัฐบาล รวมทั้งสิ้น 2,393 กองทุน หลังจากที่กองทุนได้ดำเนินการครบ 1 ปี คณะอนุกรรมการ สนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดได้ประเมินผลการดำเนินงาน โดยการประกวดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า มีปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มปัญหา คือ 1) ปัญหาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เช่น ไม่มีค่าตอบแทน กรรมการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ กรรมการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ และไม่เข้าใจระเบียบ 2) ปัญหาของสมาชิกกองทุน เช่น สมาชิกไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ประกอบอาชีพ แล้วขาดทุน และการชำระเงินกู้ไม่ทันตามกำหนด 3) ปัญหาของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความล่าช้าของธนาคารสาขา การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน จังหวัดร้อยเอ็ด. 2545 : 36-37) อำเภอกาจสามารถเป็นอีกอำเภอหนึ่งของจังหวัดร้อยเอ็ดที่สามารถ จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้ครบหมู่บ้านจำนวน 138 กองทุน จากการประเมินผลการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านครบ 1 ปี พบว่า การส่งเงินคืนไม่เป็นไปตามระเบียบกำหนด และพบว่าการใช้เงิน ยังไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัย ในฐานะที่เคยปฏิบัติงานเป็นบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้คืนเงินกู้ยืมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองในอำเภอกาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อจะนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ดังนี้

1. การกู้ยืมเงินและการนำเงินไปใช้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ปี พ.ศ. 2546 อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. การใช้คืนเงินกู้ยืมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปี พ.ศ. 2546 อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการใช้คืนเงินกู้ยืมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปี พ.ศ. 2546 อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหาที่ต้องการทราบจากการวิจัย

ปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการทราบคือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภออาจสามารถ

1. มีการกู้ยืมเงินและนำเงินไปใช้อย่างไร
2. มีการใช้คืนเงินกู้ยืมอย่างไร
3. มีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการกู้ยืมและการคืนเงินกู้ยืมอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้คืนเงินกู้ยืมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปี พ.ศ. 2546 อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากร ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 69 กองทุน มีสมาชิกทั้งหมด 3,403 คน
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 362 คน ที่ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane)
3. ระยะเวลาดำเนินการศึกษา ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2547

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายถึง กองทุนเงิน 1 ล้านบาทตามเงื่อนไขของคณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งจัดตั้งขึ้นในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนที่ชาวบ้านในบางหมู่บ้านตั้งขึ้นเอง เพื่อเป็นแหล่งทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกในหมู่บ้าน ซึ่งดำเนินการก่อนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. คณะกรรมการกองทุน หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการชุมชนเมือง ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดในอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
4. สมาชิก หมายถึง สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภออาจสามารถ
5. เงินกู้ยืม หมายถึง การที่สมาชิกกองทุนยืมเงินกองทุนไปใช้ในการดำเนินโครงการตามที่สมาชิกเสนอขอกู้
6. การใช้คืนเงินกู้ยืม หมายถึง การที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด คืนเงินกู้ยืม ให้กับกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย เมื่อครบรอบ 1 ปี ทั้งนี้อัตราดอกเบี้ยขึ้นอยู่กับระเบียบข้อบังคับของกองทุนแต่ละกองทุน
7. เงินต้น หมายถึง เงินที่สมาชิกยืมจากกองทุน เพื่อไปใช้ในโครงการฯ หรือกิจกรรมตามโครงการที่สมาชิกขอกู้ยืม
8. ดอกเบี้ย หมายถึง ดอกเบี้ยเงินกู้ตามจำนวนเงินต้นที่สมาชิกขอกู้ยืม
9. หนึ่งเอ (1A) หมายถึง ระดับพัฒนาการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่พัฒนาชุมชนของอำเภออาจสามารถ กำหนดให้เป็นขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการในระดับพอใช้
10. สองเอ (2A) หมายถึง ระดับพัฒนาการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่พัฒนาชุมชนของอำเภออาจสามารถ กำหนดให้เป็นขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการในระดับดี
11. สามเอ (AAA) หมายถึง ระดับพัฒนาการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่พัฒนาชุมชนของอำเภออาจสามารถ กำหนดให้เป็นขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการในระดับดีมาก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการปรับปรุงการกู้ยืมและการใช้คืนเงินกู้ยืมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก
2. เป็นข้อเสนอเทศในการจัดระบบการกู้ยืมเงินและการใช้คืนเงินกู้ต่อไป
3. ทราบปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ และความต้องการของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY